

LA PINTURA VEHEMENT DE YAGO HORTAL

“Precisament quan triomfen les tecnologies genètiques, la globalització liberal i els drets humans, l’etiqueta postmodern ha esgotat la seva capacitat d’expressar el món que s’anuncia.”

Gilles Lipovetsky/Sébastien Charles

Vehementment captivadores en l’ús del color, hereves de la sumptuositat del gest expressionista i enduïtes per una passió evocadora no exempta d’alè renovador, la fresca energia vital de les pintures de Yago Hortal irromp en els circuits de l’art contemporani internacional amb aquesta força trencadora que només es deixa veure molt de tant en tant.

Per a molts de nosaltres, la seva obra va ser tot un descobriment durant la segona edició de la Fira d’Art Contemporani de Vigo. A Espacio Atlántico 2011, en efecte, ens vàrem adonar ja de la inevitable consagració d’un artista, la trajectòria ascendent del qual no havia fet més que començar. Ocupant una vistosa paret de l’stand de la seva galeria de referència a Espanya, s’apreciava el constant anar i venir d’altres galeristes, de crítics, comissaris i col·leccionistes que demanaven de qui eren aquelles peces, tan exuberants, tan familiars i alhora tan diferents. Després en vàrem conèixer l’interès de galeries de Berlín i Nova York, on l’artista residia alternativament a Barcelona, la seva ciutat natal.

Aquest aire fresc, aquesta flama encesa, aquest hiperpantone seu, ens feien sentir aquesta classe de plenitud visual d’aquelles pintures que descriuen la història de l’art modern a les parets dels museus del món. Abstraccions gestuals, color radical, un “solo pintura” rabiós i, alhora, clàssic, configuraven un potentíssim antídota a aquest “art líquid” actual en el qual “l’obra” entesa com un tot tancat o una configuració de sentit autònoma, havia perdut el seu lloc. “... Vivim en un món saturat per l’estètica –anunciava Zigmunt Bauman– però en un món en el qual no hi ha objectes d’art, en el qual no hi ha obres d’art. Sí, encara n’hi ha algunes per aquí, però són als museus...”.

En aquests moments en els quals tot està encara per a dir, ara que pràcticament començam a interpretar la pintura deliciosa de Yago Hortal, ens hem adonat que assistim a l’eclosió d’un talent, a l’inici de la trajectòria d’algú disposat a mesurar-se ni més ni menys que amb aquesta poderosa tradició llunyana en la qual les composicions pictòriques es perseguïen fins a “arribar a la composició final, definitiva, última, en la qual res pot ser millorat”.

És la mateixa ambició que va turmentar el Goldmund de Hesse, o que Balzac va saber dramatitzar en la seva eloqüent L’obra mestra desconeguda. És aquesta genealogia de la modernitat que, segons Lipovetsky, hauria ressorgit transformada pels nous valors d’aquesta societat sense història per escriure.

És la via d'una estètica de pes i ombra, d'empremta, rastre i densitat, un substantiu combat al predomini de la lògica d'allò efímer que, segons Christine Buci-Glucksmann, defineix part de l'"antiart" del segle XX. És aquest deambular per la imaginació que contrasta amb el color realista de la vida, aquest gust per la vibració de la llum, les ondulacions i els jocs de reflexos en el qual sobresurten els noms d'alguns dels millors pintors abstractes dels nostres dies. Ens referim, per citar-ne només uns quants, a Gerhard Richter, Albert Oehlen, Pia Fries, Luis Gordillo o Juan Uslé.

Com ells, Yago Hortal ha optat per aquesta via expressionista, colorista i radicalment oberta a l'atzar que no eximeix del minuciós domini del detall. Com ells, l'artista coneix aquest secret a veus que és l'espontaneïtat dirigida, aquest deixar-se dur que requereix no només una mà mestra sinó una ambició a la seva mesura. Com si d'una seductora metàfora de l'atzar es tractàs, les pintures de Yago Hortal es revelen com a vertaders calidoscopis d'una riquesa cromàtica extraordinària. Les seves formes i els colors són tan lliures i expansius com meticulosos en la seva impecable claredat visual. Sense res que ocultar –ja que no hi ha cap accident fortuït a les seves pintures–, Yago Hortal construeix tempestes de color que excedeixen les pròpies dimensions del llenç, que l'ultrapassen com aquesta ona juganera que bota per damunt del dic. Potser volent projectar-se més enllà dels seus límits, sempre imprecisos però precisos, les seves pintures naveguen cap a l'espai difús de la nostra imaginació. I encara que hi domina la sensació d'imprevisibilitat, aviat descobrim l'existència d'un inesperat ordre regint cada composició, cada cop de color, cada rínxol, cada excrescència.

Com si d'una cal·ligrafia automàtica es tractàs, la "lectura" d'aquestes marees de color, ve a ser com el desxiframent d'un d'aquests poemes surrealistes en els quals les paraules s'entrecreuen i confonen per a seduir-nos amb els jocs impossibles dels seus sons. Sense deixar-nos "entendre" específicament què diuen, les pintures de Yago Hortal ens parlen de totes les aparences de la imatge pintada, de tots els seus temps i els seus ritmes visuals, de totes les recerques i les troballes que conflueixen en un moment donat perquè algú faci córrer el vel d'allò conegut per a descobrir-nos el seu darrer i més insòlit rostre.

I encara que per podríem vincular algunes de les seves tècniques a episodis encara més allunyats (ens referim als expressionistes abstractes americans que tant varen orientar una de les vies de l'art europeu de postguerra), no hi ha a les seves pintures ni ombra d'aquell esquinç existencialista de postguerra, ni la vehemència "salvatge" d'aquesta generació que va respondre al repte conceptual.

Són altres temps, i d'altres són també els mecanismes que activen l'"expressió". I és que el "buidatge" de Yago Hortal en les seves teles és, més que una catarsi dolorosa o una resposta contrariada, o qualsevol forma de rebel·lia davant un "sistema", l'exaltació d'una convicció, un dir basta a certes fredors intel·lectuals, un declinar per gust el llenguatge més afí a les seves necessitats creatives, una mena de nova eclosió, la tornada a una concepció artística visual basada en el comportament cromàtic i formal d'un traç intel·lectualment obert a l'intel·lecte i els sentits, la tornada a una tradició que havia estat gairebé cancel·lada pels temps postmoderns.

N'hi ha prou a comprovar la perfecció de les improvisacions pictòriques de Yago Hortal per a adonar-nos que l'artista posseeix una poderosa imaginació nodrida amb el profund coneixement d'aquesta cultura visual en què entronca el seu treball. Amb una sorprenent maduresa, sembla que l'artista ha sabut aplicar a la seva pintura aquelles paraules sàvies de Maurizio Ferraris: "la imatge depèn dels sentits més que l'intel·lecte depèn de

la imaginació, i si ja la imaginació pot pensar el sentit sense allò sensible, amb major raó l'intel·lecte pot pensar sense imatges”.

Però aquesta encesa manifesta seva, aquest clamor pel dret a començar cada vegada de nou i deixar-se dur pel plaer d'allò sensible, no ens arribaria amb aquesta contundència si no tingués, com tenen tots els actes valents, la força devastadora d'una passió.

Pilar Ribal i Simó